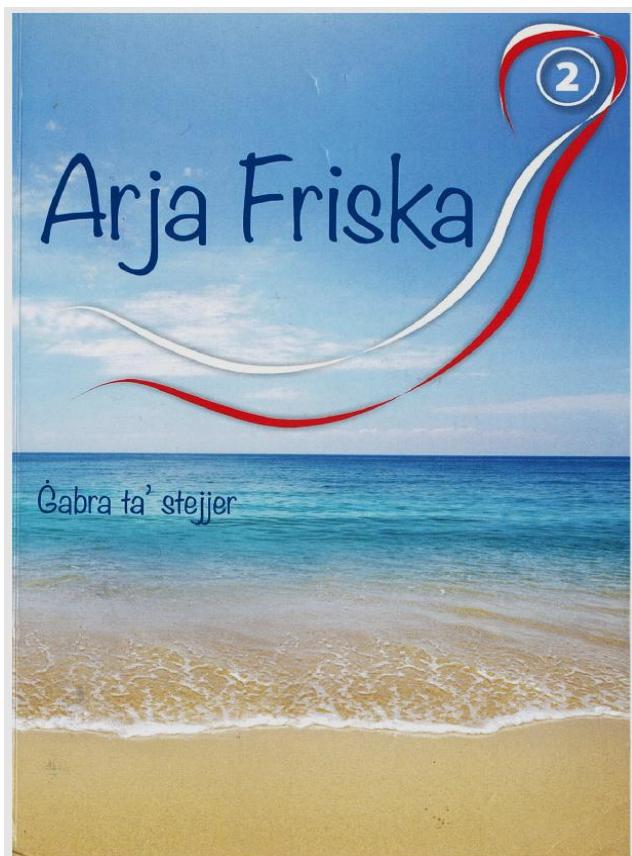

It-Tieni Sena tal-Iskola Medja

ARJA FRISKA 2

Saver iridha ta' Mose - Oliver Friggieri

L-Emigrant - Laurence Mizzi

Wegħda mal-Erwieħ - Lino Psaila

Il-Ħibub tad-Deheb - Trevor Zahra

IL-PROŻA

TAĦRIĞ

malti.skola.edu.mt

Isem: _____

Klassi: _____

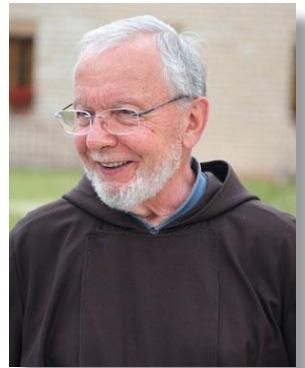
Saver iridha ta' Mosè

ta' Oliver Friggieri p. 45

A. Il-Karattri - *Immarka jekk dawn il-kwalitajiet jgħoddux għall-kappillan jew għal Saver.*

Saver

Il-Kappillan

1. Kont taqta' u tiekol minnu.	
2. Ma kienx jaf wisq skola.	
3. Ma jagħmlx preferenzi.	
4. Hajtu dejjem għexha fl-istess raħal.	
5. Ma kellux xortih tajba.	
6. Ma kienx sinjur.	
7. Jieħu d-dinja biċ-ċajt. / Jippreferi jiċċajta milli jiġgieled.	
8. Kellu xewqa kbira li jagħmel xi ħaġa kbira għar-raħal.	
9. Bniedem preċiż u li qatt ma jieħu żball.	
10. Minn kliemu jidher li kien jirrispetta lil kulħadd.	

B. L-Isfond - *F'din in-novella nsibu tagħrif dwar I-isfond tal-ġrajja. Sib mis-silta s-sentenza li tagħtina dan it-tagħrif.*

Fil-Ġimġha l-Kbira minflok il-qniepen tindaqq iċ-ċuqlajta.	
Fil-purċissjoni tal-Ġimġha l-Kbira jkun hemm minn suldati Rumani sa karattri mit-Testiment il-Qadim sa persunaġġi li kienu jgħixu fi żmien Gesù.	

Il-karattri f'dawn il-purċiſſonijiet ikunu liebsa kostumi li jiswew il-flus u mżejna b'aċċessorji li jkomplu jagħmluhom attraenti	
Il-persuni li jilbsu f'dawn il-purċiſſonijiet iżommu posthom minn sena għall-oħra.	
Il-purċiſſoni tal-Ġimġha I-Kbira tiddependi mill-ħidma tal-voluntiera li l-biċċa l-kbira minnhom ikunu r̊għiex.	

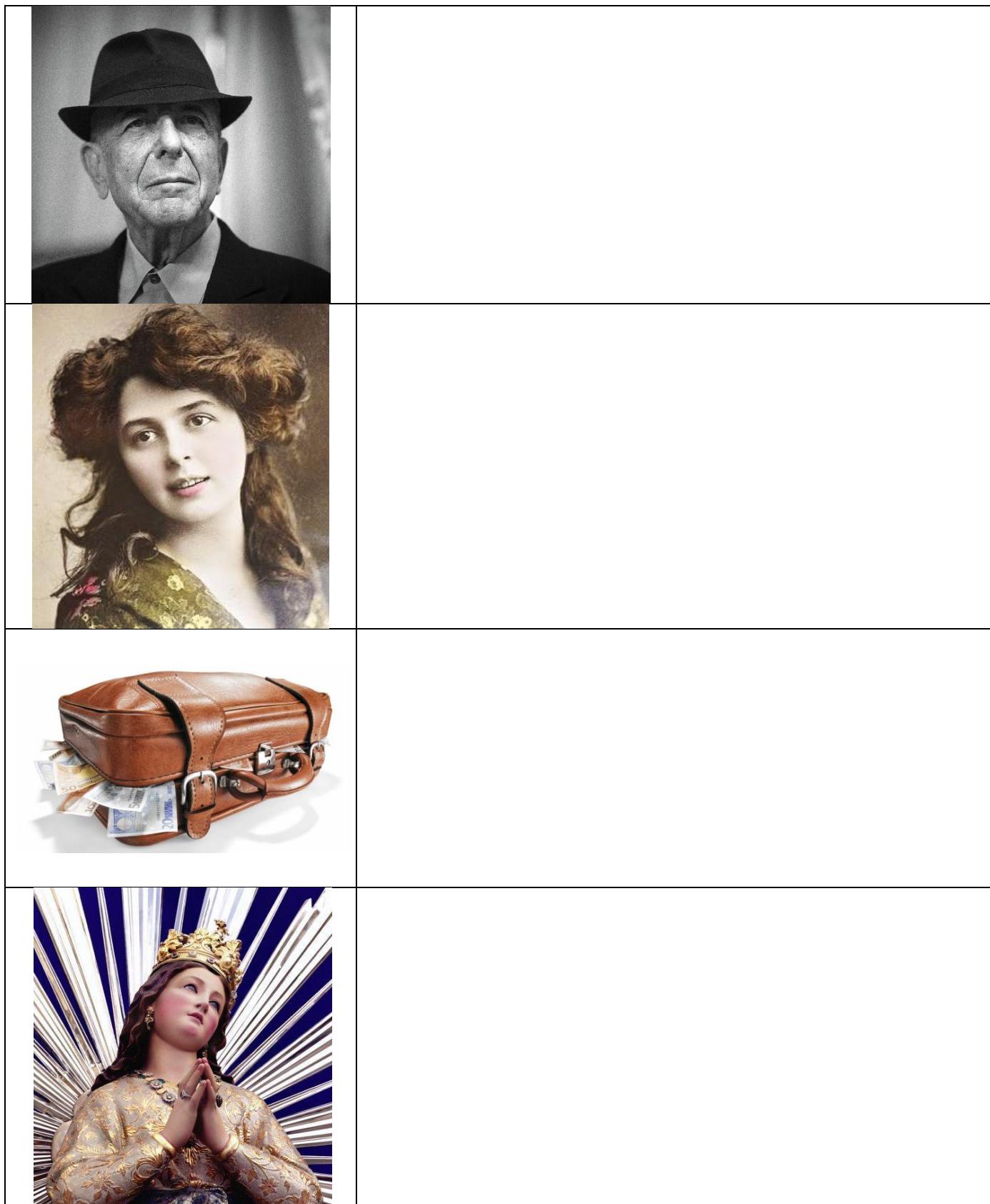
Ċ. Il-Plott - *Poġġi f'ordni dawn is-sentenzi biex tifformula taqsira tan-novella.*

	Meta ħass li tassegħi kien jixbah lil Mosè, Saver mar jesprimi xewqtu lill-kappillan, li min-naħha tiegħi mill-ewwel qataghlu barra għaliex dan il-personaġġ digħi kien meħud minn Peppi.
	Meta rah hekk imbaqbaq il-kappillan stiednu biex imorru fil-knisja biex jaraw jekk kiex tassegħi jixbah lil Ĝuda tal-pittura.
	Saver kien sorpriz bit-tweġiba tal-kappillan, għaliex qatt ma kien għaddielu minn moħħu li Peppi kien qed jaħdimha ta' Mosè.
	Saver minn dejjem kellu x-xewqa li jagħmel xi ħaġa kbira għar-raħhal.
	Biex jiġi tassegħi jixbah lil Mosè li kien hemm impitter mas-saqaf tal-knisja, Saver ħalla d-daqna u tawwal xagħru.
	Saver ġareġ mill-knisja b'saqajh ma' dahru u baqa' sejjer dritt iqaxxar id-daqna u jaqta' xagħru biex żgur ħadd aktar ma jerġa' jqabblu ma' Ĝuda.
	Xi r̊għi li kienu qed jarmaw fil-knisja wkoll qablu mal-kappillan li Saver kien fula maqsuma ma' Ĝuda.
	Malli Saver sema' lill-kappillan jitlob għal voluntiera biex jieħdu sehem fil-purċiſſoni tal-Ġimġha I-Kbira, ġietu l-idea li jilbes ta' Mosè.
	Saver inkiser b'din il-proposta tant li ħadha bis-shiħ kontra l-kappillan għaliex skont hu kien qiegħed joffendih.
	Meta l-kappillan ra li Saver ma riedx jifhem ipprova jsolvi l-problema billi offra lil Saver li jilbes ta' Ĝuda.

L-Emigrant

ta' *Laurence Mizzi* p. 64

A. Ikteb paragrafu qasir biex turi r-relevanza tal-istampa tul l-istorja.

B. Nistħarrġu għeluq in-novella.

**Ommi dawret wiċċha n-naħha l-oħra. Kienet qed tolfoq.
Sewwa kien qalli Vitor. Il-qalb darba tħobb.**

a. Għalfejn omm l-awtur kienet qed tolfoq?

b. Min kien Vitor?

c. X'ried ifisser Vitor bil-kliem, "**Il-qalb darba tħobb.**" Kif għexu dan il-kliem tul il-ġraja?

d. Kif timmaġina li kienet tkun ħajtu kieku ma kienx jemmen li **I-qalb darba tħobb?**

d. Taħseb li dak li kien jemmen Vitor dwar l-imħabba jgħodd għal kulħadd? Taf b'xi ħadd ieħor li kellu esperjenza differenti tal-imħabba?

e. Immaġina li Vitor irnexxielu jiltaqa' mal-mara li kien ħabb f'żgħożitu, x'taħseb li kienet tkun l-ewwel reazzjoni tagħhom?

f. Ikteb il-messaġġ li taħseb li ħalla Vitor lill-maħbuba tiegħi fit-testment.

Wegħda mal-erwieħ ta' *Lino Psaila* p. 80

Il-karattri ewlenin.

L-isfond tal-ġrajja:

Iż-żmien, il-ħin, l-ambjent
u l-post fejn isseħħi
il-ġrajja.

X'kien il-pjan oriġinali
tal-karattri ewlenin?

X'kien l-għan tagħhom u
kif ħejjew ruħhom biex
jilħqu?

Xi nqala'? X'mar ħażin?

X'fixkel lill-karattri milli
jilħqu l-għan tagħhom?
Kif hassewhom? Kif
irreagixxew?

X'għamlu l-karattri biex
ippruvaw isolvu dan
l-għawġ?

Il-problema ssolviet
bis-saħħha tagħhom jew
ta' nies oħra?

X'effett ħalliet fuq
il-karattri din il-ġrajja?

Kif irreagixxew in-nies
l-oħra (il-karattri
sekondarji)?

A. Il-Plott - *Imla dan il-pjan b'informazzjonminn din in-novella. Għandek xi punti / mistoqsijiet biex jgħinuk fil-kaxxi ta' fuq.*

1. Il-Bidu

2. Il-Binja għall-qofol

3. Il-Qofol
(Il-Problema/il-Kriżi)

4. Wara l-qofol
(Is-Soluzzjoni
għall-problema)

5. It-Tmiem

B. Il-vokabularju u I-lingwaġġ tan-novella - Agħżel it-tajba.

1. Il-poppa, il-parjol u č-ċan huma
- partijiet tad-dgħajsa.
 - apparat tas-sajd.
 - għoddha tas-sajjieda.
2. L-awtur ta' din in-novella juža ħafna vokabolarju u kliem tekniku marbut
- mas-sengħa tal-biedja.
 - mal-kappelli antiki.
 - mas-sengħa tas-sajd.
-
3. L-użu tad-djalett fid-diskors dirett jgħin jgħin biex
- jiżdied l-umoriżmu tal-ġrajja.
 - l-irrakkuntar ikun aktar naturali u qrib ir-realtà.
 - juri kemm kienu lura s-sajjieda.
4. Frażiżiet bħal “nħasdu waħda sewwa u sfaru daqs il-lellux bil-qatgħa...”, “baqgħu mbellhin bil-kobor ta' dik il-ħuta...”, “tbikkmu u qabadhom paniku...,” huma maħsuba biex
- iwasslu tagħrif dwar l-ispeċi ta' ħuta li attakkathom.
 - juru x'kienu qed iħossu s-sajjieda.
 - jikxfu li s-sajjieda kienu nies ta' sengħa kbira.
5. Liema similitudni taħseb li tirrifletti l-aħjar il-mod kif kienu qed iħossuhom is-sajjieda fid-dgħajjsa wara li l-ħuta attakkathom diversi drabi?
- Kif kienu hekk bla saħħha qishom erba' ġrieden go nassa...*
 - ...sħafu daqs il-lellux bil-qatgħa li laħqu ħadu.*
 - “Maltemp forsi ma jagħml ix-daqs dun bnazzi...”*
6. L-awtur jirrakkonta din il-ġrajja minn għajnejn
- il-pitkala li kienu jixtru l-ħut maqbud.
 - Ċensu u s-sajjieda li ġew biex jaraw xi ġralhom.
 - I-Imrajżi u sħabu.

Č. L-Isfond tal-Ġrajjha: It-twemmin tas-sajjieda - *Wieġeb dawn il-mistoqsjiet.*

a. Spjega kif it-titlu tan-novella **Wegħda mal-erwieħ** jorbot ma' dak li jseħħi lejn it-tmiem ta' din il-ġrajjha meta s-sajjieda fid-dgħajsa tal-Imrajżi kienu ghoddhom qatgħu qalbhom li se jeħihsu minn dak l-inkiet.

b. Is-sajjieda ma' xiex iqabbluha lill-ħuta l-kbira li attakkatilhom id-dgħajsa?

c. X'tagħrif jagħtina l-awtur dwar it-twemmin ta' dawn is-sajjieda? X'importanza kellha r-religjon f'ħajjithom? Kif nafuh dan?

4a. Meta l-kajjikk li fuqu kien hemm Karmnu u Ċensu u tliet sajjieda oħra resaq lejn id-dgħajsa tal-Imrajżi, u tal-aħħar talbuhom jerfghulhom il-konzijiet, jfiġġ għal darba oħra t-twemmin reliġjuż ta' dawn is-sajjieda. Kif jiġri dan?

b. Thoss li din l-užanza fit-taħdit għadha ħajja llum l-ġurnata?

5. Illum, x'evidenza għad fadli lna ta' din il-ġrajjha li seħħet aktar minn mija u ħamsa u għoxrin sena ilu?

Il-ħibbu tad-Deheb ta' Trevor Zahra p. 99

A. Il-Plott - Dawra mejt mal-plott

Imla t-tabella ta' taħt bl-informazzjoni biex turi dak li seħħ f'dik il-parti tal-ğraja. Segwi l-eżempji.

1. L-awtur jirċievi telefonata

Ġorġ iċempel lill-awtur biex jara jekk lestiex l-istorja li kellu jikteb għall-ktieb li kellhom jippubblikaw flimkien ma' awturi oħra.

2. L-awtur jirtira fis-salott

3. Jaħseb fil-logħob u l-ġiri barra

4. Marju Abdilla u Dolor tal-qtates

5. L-awtur iżur lil Dolor**6. Il-karus**

L-awtur jinduna li l-karus huwa magiku għax il-muniti jibdew jiżdiedu sa ma jimgħad kollu. Meta jigri dan huwa jkisser il-karus u jaħrab jigri lejn il-pjazzetta biex jgħid b'kollox lil Marju. Minflok huwa jiltaqa' ma' Kitty u jagħtiha nofshom.

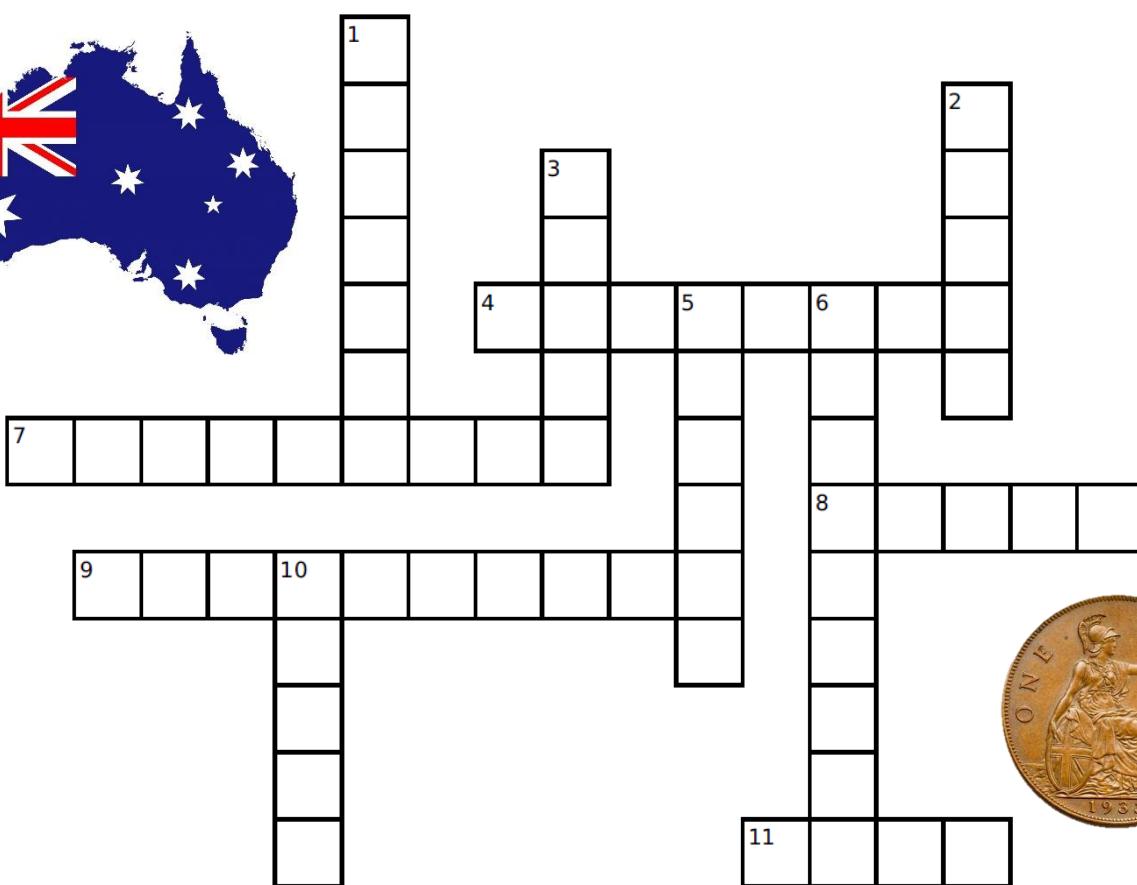
7. Jintesa kollox**8. Kitty tiġi lura****9. Mill-ġdid fis-salott****B. Il-Karattri – Aqta' min hu/hi?**

Ikteb l-isem tal-karattru fil-kaxxa tal-lemin, li jaqbel mad-deskrizzjoni fil-kaxxa tax-xellug.

1. Habib tal-awtur. Leħnu fuq it-telefown ta qatgħha lill-awtur. Juža l-ixpruni biex iċciegħel lin-nies jaħdmu.	
2. Hu u Dolor kienu ħbieb u jafu sewwa lil xulxin. Meta ltaqqi, Dolor tbissmitlu. Kien kapaciċi jisma' x'kellu xi jgħid ħaddieħor iżda r-risposti tiegħi kienu xotti u fl-istess ħin misterjużi.	
3. Persuntha żgħira u qatt ma titkellem. Fl-ek sejjed iż-żgħix mill-awtur. Waqt ir-rakkonti ta' ħuha għajnejha kienu jiġu qishom żewġ kewkbiex.	
4. Tifel imqarraqac u l-gideb tiegħi kien kreattiv. Kapaciċi jpaspar storja fuq kollox. Il-vittma ewlenija tal-gideb tiegħi hija Dolor tal-Qtates.	
5. Wieħed mit-tfal tar-raħhal u tampar l-awtur. Darba għamel jum mitluf u ħarġuha li Dolor biddlitu f'qattus. Fir-realtà kien mar jistaħba fil-kantina tad-Domus wara li qala' xebgħha mingħand missieru.	

Ċ. L-Isfond - Tisliba

F'din in-novella nsibu ħafna tagħrif dwar l-isfond tal-ġrajja (iż-żmien li fih isseħħi l-istorja, id-drawwiet, il-mod ta' għajxien, l-ambjent u xi ċirkostanzi partikolari). (Nota: Fit-Tisliba **ie** u **għ** joqogħi fu f'kaxxa waħda.)

Weqfin:	Mimdudin:
<p>1. Barra biċċa dundjan, fil-ġewlaq kien hemm platt _____.</p> <p>2. Kitty u familha użaw dan il-mezz ta' trasport biex jemigraw.</p> <p>3. Logħba popolari fost it-tfal.</p> <p>5. Kamra fid-dar tal-awtur li llum kważi dejjem magħluqa.</p> <p>6. Is-sors tal-ilma għal ħafna fir-raħal kien jinsab hawn.</p> <p>10. Peress li l-karozzi kien skarsi, it-tfal kien jilagħbu fihom.</p>	<p>4. Fil-Milied, fid-dar tal-awtur kienu jarmaw dan taħbi it-taraġġ.</p> <p>8. Omm l-awtur kienet tistieden lil dawn għall-ikla tal-Milied.</p> <p>7. Il-pajjiż li l-familja ta' Marju u Kitty emigraw fihi.</p> <p>9. Il-munita li qala' l-awtur mingħand Dolor tal-qtates tiswa daqs ċenteżmu tal-lum. (4, 6)</p> <p>11. In-nies kienu jgħibu l-ilma minnha.</p>